

CARTEA NEAGRĂ A PROCESULUI BOLOGNA

Exemple de implementare greșită în universitățile din România

www.bologna.ro

**Realizată de Alianța Națională a Organizațiilor Studentești din România
în cadrul proiectului Săptămâna Bologna în Universități**

Realizată cu sprijinul: **ASFI, ASPSE, CAST, LSG, LSSNSPA, LSUA, OSE, OSF, OSUBB, OSUT, SiSC, SSMI, TeamWork;**

Introducere

Dragi cititori,

Cartea Neagră este o colecție de exemple de implementare greșită sau insuficientă a reformelor Procesului Bologna în Universitățile din România. Articolele sunt redactate de către membrii organizațiilor¹ locale implicate în acest proiect. Acest material nu își propune să ofere o imagine de ansamblu asupra problemelor de implementare, ci din contră, să ofere exemple concrete de situații sau chiar de percepții ale studenților.

De ce o Carte Neagră a Procesului Bologna ? Am reflectat atent înainte de a include în proiectul „Săptămâna Bologna în Universități” un element despre care știam că poate da naștere unor controverse tocmai în rândul celor pe care încercăm să îi atragem de partea noastră: factorii de decizie din universități. Cartea Neagră contrastează cu restul proiectului, care are în general o abordare constructivă, focalizată pe soluții. Am ales să folosim acest instrument pentru a trage un semnal de alarmă: la aproape 8 ani de la semnarea Declarației de la Bologna, aceasta nu a produs schimbări pozitive, de profunzime, în învățământul superior românesc. Viziunea Spațiului European al Învățământului Superior este împărtășită de prea puțini membri ai comunitatii academice, Procesul Bologna fiind identificat doar cu trecerea la sistemul pe 3 cicluri. Chiar și această oportunitate de a regândi programe de studiu adaptate societății și economiei actuale a fost în mare măsură irosită prin transformările minime suferite de vechile programe pentru a se potrivi sistemului pe 3 cicluri.

Din acest motiv insistăm să tragem un semnal de alarmă: Suntem departe de a realiza în România viziunea Spațiului European al Învățământului Superior. Sunt cel puțin 3 direcții cărora trebuie să le acordăm mai multă atenție: implementarea corectă a sistemului ECTS și folosirea acestuia pentru a dezvolta învățământul centrat pe student, promovarea unei culturi a calității în universități și re poziționarea membrilor comunității academice în relație de parteneriat, mai ales în ceea ce privește implicarea studenților în deciziile privind organizarea și conținutul educației.

¹ și responsabilitatea conținutului acestor articole revine în totalitate autorilor.

Cuprins

1. Studenții parteneri în Procesul Bologna	6
2. ECTS	9
3. Asigurarea calității	15
4. Mobilitate	17
5. Alte aspecte ale realității universitare în	18
raport cu Procesul Bologna	
6. Articolele publicate în ESIB – Bologna Black Book	23

1. Studenții, parteneri, clienți sau materie prima ?

În viziunea SEIS studenții nu sunt nici “*clienți*” nici “*materie primă*” pentru universități. Sunt parteneri cu drepturi depline și participă la toate deciziile care se iau atât în privința conținutului, cât și a organizării educației. Acest principiu s-a materializat în faptul că studenții ocupă 25% din locurile în senatele și consiliile universităților. Cu toate acestea, așa cum declarau miniștrii educației la Berlin, e nevoie să crească implicarea efectivă a studenților în luarea deciziilor.

Probleme existente în universitățile și facultățile românești:

- mecanismele de alegere a studenților reprezentanți sunt definite vag în regulamentele unor universități;
- mulți studenți nu își cunosc mecanismele de reprezentare;
- interesul față de mecanismele de reprezentare este scăzut;
- profesorii și, mai ales, conducerea universităților / facultăților au o puternică influență în funcționarea mecanismelor de reprezentare a studenților;
- studenții din consilii / senate sunt “puși” acolo de profesori sau ajung acolo prin alte moduri decât votul democratic al colegilor lor;
- studenții din consilii / senate au rol decorativ pe care îl acceptă împreună cu ceilalți membri ai consiliului / senatului;
- studenții reprezentanți nu reușesc să aibă vreun impact datorită mentalității celorlalți actori (profesori, conducere) care nu sunt obișnuiți să considere studenții ca parteneri egali, ci mai degrabă ca executanți ale căror opinii contează prea puțin și nu valorizează părerile acestora atunci când ele sunt diferite față de cele ale profesorilor;
- lipsa studenților din organismele informale care pregătesc decizii. Studenții sunt puțin sau chiar deloc implicați în subiecte precum finanțele, condițiile de lucru ale cadrelor didactice, follow-up-ul rezultatelor evaluărilor, sau aspecte legate de mediul de studiu;
- lipsa resurselor umane și financiare ale organizațiilor studențești.

Comunicatele Ministrilor

“Studenții trebuie să influențeze organizarea și conținutul educației în universități.”

Praga, 2001

“Ministrii iau notă de participarea constructivă a organizațiilor studențești în Procesul Bologna și subliniază necesitatea de a include în mod continuu studenții, înca din fazele inițiale, în activitățile viitoare.”

“Studenții sunt parteneri cu drepturi depline (full partners) în luarea deciziilor în învățământul superior.”

“Ministrii fac apel la instituții și organizații studențești să identifice moduri de creștere a implicării efective a studenților în luarea deciziilor în învățământul superior.”

Berlin 2003

“Subliniem rolul central al instituțiilor de învățământ superior, personalul lor și studenții ca parteneri în Procesul Bologna. Rolul lor în implementarea Procesului devine cu atât mai important acum, când în mare parte reformele legislative sunt realizate, și îi încurajăm să continue și să își intensifice eforturile de a stabili Spațiul European al Învățământului Superior.”

Bergen 2005

Studentii – parteneri în Procesul Bologna

Mai 2005 – Consiliul Facultății de Inginerie Electrică din UPB urma să voteze noua programă, de care urma să beneficieze prima generație de “studenți Bologna”.

În facultatea noastră existau în acel moment trei propuneri de programă de studii:

- O programă realizată prin studiul standardelor americane ABET și a celor europene, compatibilă cu acestea, care oferea posibilitatea nelimitată de alegere a cursurilor, creștea rolul tutoratului și permitea flexibilitate maximă studenților. Costurile față de vechea organizare nu erau mai mari. Unul dintre “dezavantaje” era faptul că introducea multe schimbări și punea în pericol locul multor profesori. Această propunere a fost prezentată studenților și a generat mult entuziasm din partea noastră datorită flexibilității și centrării ei pe student.
- A doua propunere era de fapt o colecție de idei care nu se constituiau într-o propunere de sine stătătoare.
- A treia propunere aparține Comisiei Profesionale. Aceasta era bazată pe principiile programei vechi, față de care erau scoase anumite materii și altele erau mutate între anii de studiu. Această programă presupunea compactarea materiilor. De exemplu, în loc de a studia analiză matematică pe 2 semestre, se va studia pe un singur semestru (la fel și matematici speciale). Principalul atu al acestei propuneri este acela de a fi fost negociată între catedre în vederea împărțirii echitabile a punctelor de credit.

Din păcate programa care a entuziasmat studenții cel mai tare nu a ajuns în Consiliul Facultății pentru a fi prezentată, deoarece a fost respinsă de Biroul de Conducere pe motiv că nu sunt resurse pentru acest tip de programă.

Conducerea facultății, prin intermediul reprezentanților studenților (din Consiliul Facultății) ne-a rugat să le comunicăm ce cursuri considerăm noi că sunt inutile și am dori să fie scoase din noua programă. Astfel, se spune, studenții au fost consultați cu privire la realizarea noii programe.

Eram la cursul de Mașini Electrice I când reprezentantul anului nostru în Consiliu a dat o foaie să circule prin amfiteatru. Deoarece știam de existența celorlalte programe care nu sunt cunoscute de studenți și dacă tot ni s-a cerut părerea, spunând că se va ține cont de ea, l-am rugat pe domnul profesor (care participase la negocierea celei de-a treia propunere) să organizeze o întâlnire cu studenții și să se prezinte toate propunerile de programă de studiu, iar studenții să își spună opinia. Au urmat 50 de minute de explicații cum că studenții nu știu ce cursuri le sunt necesare pentru formarea lor ca viitori ingineri și că dacă dorim să organizăm prezentarea să ne adresăm conducerii facultății.

Programa votată de Consiliul Facultății a fost cea propusă de echipă din care făcea parte și domnul profesor de Mașini Electrice I, fără ca celelalte propuneri să ajungă măcar în Consiliul Facultății. Reprezentantul Organizației Studenților din Electrotehnică a fost insistent invitat să părăsească ședința de consiliu în care urma să se voteze programa. În urma refuzului acestuia, decanul a propus să se voteze prezența acestuia în sală. Din fericire votul a fost favorabil.

Acesta este modul în care parteneriatul cu studenții a fost călcat în picioare în Facultatea de Inginerie Electrică și interesul unei părți a profesorilor a fost apărat cu ferocitate în detrimentul interesului studenților.

Universitatea București

Implicarea / consultarea studenților

Studenții au capacitatea de a influența mai mult decât orice grup. Acest lucru depinde în mod obligatoriu de unitatea în spirit și de dorința aprigă de inovare. Însă entuziamul tipic studențesc nu a reușit să răzbată în campania de informare a Procesului Bologna în Universitatea de Litere.

Feedback-ul studenților ne-a sugerat că nu-i interesează ce aduce trenul schimbării atâta timp cât atitudinea învechită de care se lovesc zilnic în cadrul facultății nu va dispărea. Deși Procesul Bologna a pornit de la nevoile logice de integrare rapidă pe piața muncii ale unui student mai bine pregătit, structurile administrative par a fi încă încremenite în timp.

Așa că studenții i-au dat „ignore” Procesului Bologna mai ales fiindcă această campanie de informare a venit prea târziu și mulți consideră că zarurile au fost deja aruncate, însă în spatele unor uși închise fără ca ei să fie consultați.

De aici și concluzia cinică „Pentru ce păreri pro și contra? Pentru ce dezbateri?” când acest întreg proces al schimbării a fost deja implementat pe sistemul vechi al lipsei de transparență în decizii și mai ales lipsă de comunicare și informare eficace.

Universitatea ”Ștefan cel Mare” Suceava

Studentul – consumatorul de educație

În Universitatea „Ștefan cel Mare” Suceava studenții sunt bine reprezentați la nivelul conducerii universității, adică se respectă procentul de 25% de locuri prevăzute pentru reprezentanții studenților în Senat și în Consiliile Facultăților, există reprezentanți ai studenților și în Comisia de Asigurare a Calității. Problema care se pune este în ce măsură aceștia reprezintă cu adevărat interesele studenților și dacă aceștia sunt participanți activi la hotărârile care se iau în universitate sau sunt implicați doar formal. Comunicarea cu aceștia este deficitară, iar hotărârile care îi privesc pe studenți rămân necunoscute celorlalți.

Lipsa de comunicare și de transparență este și mai acută în ceea ce privește actul educațional propriu-zis. Hotărârile care privesc procesul educațional sunt luate de către conducerea universității și sunt aplicate fără ca studenții să fie consultați în prealabil. Corectarea greșelilor se face pe baza feed-back-ului care se obține în timp de la studenți, urmând ca rectificările să fie făcute începând cu anul universitar următor.

Procesul educațional este perceput de către studenți ca un produs care le este livrat. Programele de învățământ, activitățile desfășurate de către profesori și de studenți, criteriile de evaluare sunt dinainte stabilite și aplicate fără consultarea studenților. În general nimic nu poate fi schimbat, îmbunătățit în cursul anului. Poate la anul ni se va oferi ceva mai bun. Studentul este văzut ca un consumator de educație și nu ca un partener în luarea deciziilor în învățământ, iar această atitudine duce la demotivarea și la dezinteresul studenților față de actul educațional.

Universitatea ”Dunarea de Jos” Galați

Relația între profesorul și studentul gălățean

La Galați relația între profesor și student este bazată de la început pe un raport de superioritate, în acest caz a profesorului față de student.

Prima frază pe care o aude un student din anul I din partea unui profesor, în prima săptămână de facultate, sună cam așa: „O să vă lăsați singuri de facultate, n-o să vă

lăsăm noi.” sau „Dacă o să treceți 15 în anul doi e bine”. În aceste condiții încă de la început se creează un raport de inegalitate în relația profesor-student și, astfel, studentului îi va fi frică pe tot parcursul anului să se exprime liber în activitatea de curs și seminar.

Aceste fraze nu fac altceva decât să creeze două tipologii de student:

- unul care refuză din start să mai meargă la cursul sau activitatea didactică organizată de respectivul profesor;
- al doilea tip de student care merge la fiecare curs sau activitate didactică a acelui profesor, încearcă să scrie fiecare cuvânt rostitor de profesor pentru ca, mai apoi, să recite la examen în scris sau oral tot ceea ce profesorul a rostit pe tot parcursul anului.

Drama cea mai mare în relația student-profesor apare atunci când în mintea studentului se naște iluzia că acel examen nu se poate lua decât prin mituirea profesorului, asta în cazul în care profesorul nu a cerut deja bani, alte mici atenții sau chiar cadouri.

Astfel, studentul nu are ocazia să audă fraze de genul: „La sfârșitul cursului studentul va putea să ...” sau „rolul acestui curs sau laborator este acela de a vă forma următoarele abilități...”. Astfel de fraze auzite de către un student de la un profesor nu ar face altceva decât să îi stimuleze interesul, mai exact i-ar oferi o motivație să învețe și să vină la cursuri, laboratoare sau seminarii.

Academia de Științe Economice București

Metode de învățare și relația student-profesor

Existența unui parteneriat între principalii actori ai învățământului superior marchează traiectul către un proces educativ de calitate definit într-adevar în termeni de rezultate ale învățământului și competențe acumulate.

Constatăm cu satisfacție că numărul profesorilor care au adoptat un stil modern de predare este în creștere. Preponderente rămân în continuare binecunoscutele prelegeri învechite, prevăzute cu un singur sens al comunicării, materie stufoasă, săracă în exemple practice.

Există cazuri în care, din timpul alocat unui curs, un profesor critică dur, timp de 15 minute sistemul universitar. Restul cursului, conține prelegerea propriu-zisă continuată în același stil: profesorul vorbește, studenții ascultă pasiv, pretinzând apoi ca le-a servit participarea la curs într-un fel.

În condițiile în care au fost admise, atât de către cadrele universitare cât și de către studenți, beneficiile existenței unui parteneriat între cele două părți, la momentul punerii în practică ne lovim încă de bariere.

Fie că are ca sursă conservatorismul exagerat al unor profesori sau lipsa de interes real a studenților și cum plăcerea acestora într-un sistem despre care spun că dacă a mers acceptabil până acum și nu au fost sesizări împotriva lui poate funcționa la fel de bine și în continuare. Reticența în schimbarea stilului de predare bazat pe acumularea de cunoștințe, a programei încărcate și învechite își face simțită prezența și privează de experimentarea unui sistem mai bun. Faptul că există mult loc de mai bine este demonstrat de către aceia care deja practică metode diferite și au rezultate remarcabile dar și de universitățile performante din Occident. Cazurile de bună practică sunt din nefericire încă prea puține pentru a se impune ca model.

Studentii ca parteneri

O mare problemă în SNSPA este aceea a tratării studenților ca parteneri, dar nu în totalitatea sensului pe care îl poate avea. Mă refer doar la consultarea opiniei studenților în alegerea reprezentanților de an, care nici măcar nu interacționează real cu proprii colegi, neținându-i la curent cu noutățile prin sedințe de informare periodice. Nu vreau să semnez altceva decât faptul că studenții au dreptul la o reprezentare competentă și nu încerc să neg prin această declarație competența acelor reprezentanți, ci doar dreptul nostru ca studenți de a ne alege colegul/a care ne dă impresia că ne poate reprezenta interesele.

Universitatea "Al. I. Cuza" Iași

Implicarea studenților

Cuvintele cheie din unghiul neimplementării Sistemului Bologna sunt promovare și motivare. Reprezentanții studenților au fost consultați doar în mod oficial în restructurarea ciclurilor de studii, însă nu au fost implicați activ sau stimulați. Restructurarea cursurilor a fost incorect aplicată prin comasarea sau restrângerea conținutului cursurilor din anii precedenți aplicării Sistemului Bologna, nefiind sintetizate în cel mai eficient mod. Implicarea reală a studenților în actele decizionale din cadrul Universității conform prevederilor de la Bologna este făcută într-o mică măsură, în majoritatea cazurilor ei fiind doar pioni.

2. Implementarea ECTS

ECTS este folosit de mai bine de 16 ani pentru transferarea creditelor studenților mobili. Odată cu procesul Bologna a început să devină mai cunoscut și a fost extins. Acum este cunoscut ca Sistemul European de Credite de Transfer și Acumulare. Procesul Bologna cere folosirea cel puțin a unui sistem compatibil cu ECTS și în cazul țării noastre, unde nu a funcționat anterior un sistem de credite, ECTS a fost cea mai bună opțiune.

Deși despre implementarea ECTS mulți afirmă că ar fi foarte avansată sau chiar realizată, realitatea este că la o privire în detaliu se observă greșeli grave în funcționarea acestuia. Acest sistem nu este implementat corect, se pare că această problemă nu este conștientizată și nu există voința ca acest lucru să se întâmple. Prea multe deficiențe ale sistemului de învățământ ar ieși la suprafață.

Implementarea corectă a ECTS va deschide calea către orientarea cursurilor și a programelor către rezultate relevante definite în termeni de competențe și abilități, către proiectarea unor programe de studiu realiste, centrate pe student, care folosesc metode de predare-învățare inovative și din ce în ce mai eficiente. Deocamdată, la aproape 8 ani de la începerea procesului Bologna, sistemul ECTS încă mai are nevoie de promovare pentru a fi corect implementat.

ECTS – implementare defectuoasă

Una dintre problemele cele mai importante în Universitatea “Ștefan cel Mare” Suceava o reprezintă implementarea Sistemului European de Credite Transferabile. Modul de alocare a creditelor nu este omogen și clar definit.

Creditele sunt în general alocate în funcție de importanța pe care profesorul o acordă cursului și a numărului de ore de contact, astfel încât creditele măsoară volumul de muncă depus de profesor și nu cel depus de studenți. Un alt criteriu folosit în alocarea creditelor este relevanța pe care o are cursul în cadrul specializării respective. Dacă cursul are relevanță în formarea profesională a studenților și în dobândirea competențelor specifice specializării acestuia îi sunt alocate mai multe credite (6; 7 credite). Cursurilor tangențiale specializării le sunt alocate mai puține credite (2 credite) deși volumul de muncă depus de studenți este destul de mare. Același curs poate avea 6 sau 2 credite în funcție de facultatea sau de specializarea la care este predat.

În Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava, ECTS nu a fost implementat în colaborare cu studenții, iar munca acestora, în general, nu este luată în considerare la stabilirea numărului de credite alocate cursurilor. În foarte puține cazuri, estimarea volumului de muncă depus de studenți este făcută de către profesori, dar fără consultarea studenților.

Creditele sunt alocate numai pentru activitățile prevăzute în curriculum (cursuri obligatorii și facultative) nu și pentru activitățile extra-curriculare.

Sistemul actual de alocare a creditelor implementat în USV nu este compatibil cu sistemele implementate în universitățile din Uniunea Europeană, iar menținerea acestui mod greșit de implementare ar putea duce la nerecunoașterea diplomelor, obținute de studenții noștri în spațiul european.

Universitatea de Medicina și Farmacie - Iași

Implementarea ECTS în cadrul UMF Iași

Regulamentul de Studii Universitare la UMF Iași precizează că în facultățile universității se aplică “în mod obligatoriu” Sistemul European de Credite Transferabile și de Acumulare și că aceste credite apreciază cantitatea medie de muncă efectuată de student pentru însușirea unei discipline. Practic, creditele există dar calcularea lor nu se face în mod realist, ci în funcție de orele de contact cu cadrele didactice sau de importanța pe care o acordă profesorii disciplinei respective. Se ajunge în situații în care studenții sunt nevoiți să acorde timp și efort suplimentar unor discipline care, la sfârșitul cursurilor, nu le asigură însușirea unor competențe necesare pentru formarea lor profesională. Creditele sunt negociate între unii profesori, iar riscul major îl constituie faptul că, petrecând un timp îndelungat pentru parcurgerea unor materii de pe urma cărora nu vor acumula aptitudini importante ci doar informații teoretice care trebuie apoi reproduse la examen, studenții nu mai au timp suficient pentru materii la care volumul de muncă în timpul stagiilor și individual este mai mare iar rezultatele învățării sunt mai valoroase și eventual constituie o bază pentru materii care vor fi studiate ulterior. În consecință studentul trebuie să muncească mai mult pentru un credit, dar care nu este calculat corespunzător. Din chestionarele de evaluare reies aceste probleme precum și disproporția între numărul de ore de curs, numărul de ore de stagii și numărul de credite.

Alte probleme:

- obiectivele cursurilor sunt definite în termeni de rezultate ale învățării numai pentru unele cursuri, în principal din ciclul clinic, în care studentul trebuie să obțină competențe practice (de exemplu citirea unei radiografii toracice sau a unui traseu electrocardiografic); astfel este diminuată importanța rezultatelor învățării în anii preclinici, în care evaluarea devine un scop în sine al cursurilor și constituie reproducerea în scris sau oral a informațiilor acumulate;
- unele materii au teoretic un număr (mic) de credite alocat dar de care nu se ține cont la calculul final, deoarece aceste credite sunt transferate altei materii;
- programa nu este revăzută de la un an la altul, deseori e aceeași ani la rând, iar studenții nu sunt mai niciodată consultați, nici măcar pentru modul de desfășurare a lucrărilor practice;
- studenții nu sunt informați suficient în privința transferului de credite și de aceea acesta nu este utilizat.

Universitatea Politehnica din București

Credite în UPB

Ce înseamnă punctele de credite pentru studenții din Politehnică?

Sunt 3 perioade într-un an când studentul se gândește foarte serios la importanța punctelor de credit.

Prima perioadă de sesiune, fie că e de iarnă sau de vară, dar mai ales în toamnă, când studentul își calculează numărul de puncte de credit pentru a trece anul. Atunci studentul politehnist acordă o importanță extraordinară acestora, el se gândește cum să facă să își strângă creditele, examenele se numără în credite, studentul își face strategii: examene cu mai puține credite, dar mai ușoare sau examene cu un număr mare de credite, dar mai greu de luat. Oricum ar fi el găsește soluția cea mai bună, are între 25-30 puncte de credit lipsă: e ok, a trecut anul!

Bucurie mare în sufletul studentului politehnist pentru ca a trecut anul, dar nu ține mult pentru că punctele de credit se transformă în bani: 1 punct de credit = 30 RON. Acum studentul își analizează situația din nou: câte restanțe sunt pe semestrul I, câte pe semestrul II, câte din ele vor fi lăsate pe toamnă și ce se mai adaugă în decursul acestui an. Și astfel studentul politehnist își face strategia punctelor de credit pe un an! Dar și de aceasta data sigur găsește cea mai bună soluție, doar a fost învățat să se descurce.

După calcularea creditelor în bani, studentul revine la credite ca un număr, deoarece îi trebuie și loc în cămin. Cei cu până la 25 credite lipsă stau liniștiți. Știu că perseverența e cea mai bună soluție și până pe 4 octombrie au loc în cămin. Cei cu mai mult de 25 de puncte de credit lipsă sunt mai îngrijorați, își petrec mai multe ore în facultate, la ușa prodecanului pe social. Dar dacă sunt isteți vor avea și ei în maxim 2 săptămâni loc în cămin.

Dupa ce au rezolvat și această problemă punctele de credit se transformă iar în bani: 10 puncte de credit = 300 RON, 15 puncte de credit = 450 RON, dacă plătesc restanța trebuie să iau și examenul, îl pot lua acum sau îl las pentru la anul?!

Oare când vor afla studenții politehniști că punctele de credit înseamnă volumul de muncă depus de student pentru a atinge obiectivele cursului?

Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca

Credite la UBB

În cazul Universității „Babeș-Bolyai” s-a adoptat, la ședința Senatului Universității, în aprilie 2003, Sistemul European de Credite de Transfer și Acumulare.

Criteriile de aplicare a ECTS sunt uneori confuze, volumul de muncă al unui student mediu pentru a acumula competențele aferente unei discipline fiind uneori înlocuit de numărul de ore de predare propriu-zisă. Probleme apar la începutul semestrului și la precizarea obiectivelor ca efecte ale învățării și competențelor ce vor fi dobândite de studenți. De asemenea, nu există o percepere uniformă a modului în care poate fi măsurat volumul de muncă al studentului. Deși în majoritatea facultăților este implementat sistemul ECTS, există încă serioase probleme în ceea ce privește recunoașterea. În cazul recunoașterii creditelor din timpul mobilităților studențești, se întâmpina probleme din cauza neconcordanței titlului cursului din România cu cel din Universitatea parteneră. S-au identificat și probleme privind funcționarea ECTS ca un sistem de acumulare a creditelor, acest aspect nefiind precizat deloc în regulamentul de funcționare a activității didactice pe baza Sistemului de credite transferabile. De asemenea, acest regulament este formulat neclar, el neexplicând modul de alocare a creditelor și nici distribuirea numărului de credite pe discipline.

Începând cu anul universitar 2006/2007, exista elaborat un ghid de studii, care este afișat pe site-ul universității, însă nu a fost distribuit gratuit la începutul anului universitar nici studenților, nici cadrelor didactice.

Acest ghid respectă multe dintre standardele de prezentare, însă nu este specificată perioada/periodele din fiecare semestru/an universitar în care se fac opțiuni pentru (pachete de) discipline opționale și facultative cuprinse în planul de învățământ al semestrului /anului următor și nici condițiile în care se aplică sistemul opțiunilor multiple la nivel disciplinar sau la nivel de grup de discipline (regulile care permit transferul de credite obținute prin promovarea unei/unor discipline la alte facultăți/universități), chiar dacă aceasta/acestea figurează în programul de predare al propriei facultăți.

Universitatea de Medicină și Farmacie din Cluj-Napoca

ECTS și UMF Cluj

Când vorbim de credite transferabile în cadrul UMF Cluj, de altfel universitate de prestigiu din țară, nu putem să nu remarcăm o diferență evidentă între formă și conținut. În toate discursurile conducerii, implementarea sistemului de credite transferabile ECTS este văzută ca o mare reușită care ne apropie și mai mult de învățământul european.

Toata lumea aplaudă, este mândră că studiază într-o Universitate cu un pas mai aproape de Europa, dar totul începe să se dezumfle când începi să vezi realitatea.

Într-adevăr, există un sistem de credite transferabile, 60 pentru fiecare an de studiu, pentru a promova un an este nevoie de 45 de credite, restul putând fi transferate pentru anul următor.

Transferul creditelor este bineînțeles contra cost și foarte utilizat de cei care nu reușesc să-și ia toate examenele, o metodă foarte bună de a scoate niște bani de la studenți. Astfel, sistemul de credite transferabile ECTS menit să promoveze învățământul centrat pe student, în care creditele de studii să reflecte relația dintre necesarul de efort depus pentru învățare și rezultatele obținute, se transformă în contextul școlii medicale clujene, la posibilitatea menținerii unui număr cât mai mare de studenți, care se va evidenția apoi în salariile cadrelor didactice.

Deasemenea, procesul de acordare a creditelor diferitelor cursuri se bazează doar pe numărul de ore pe care materia respectivă îl însumează în orar și nicidecum pe o evaluare a obiectivelor cursului și a timpului necesar petrecut de student pentru a-și însuși cunoștințele necesare. Se ajunge astfel, la situații în care materii depășite, care nu-și mai găsesc nici o utilitate să fie cotate cu un număr mai mare de credite în detrimentul unor materii foarte importante, cu utilitate evidentă pentru profesia viitoare. Un avantaj al creditelor de care se bucură și studenții clujeni este posibilitatea participării în programele de mobilitate, astfel putând fi recunoscute cursurile studiate în străinătate sau la alte facultăți din țară. (Există programe inițiate de către organizațiile studențești din cadrul celor 3 specialități: Medicină, Farmacie și Medicină Dentară care permit schimburile studențești pe perioada unei săptămâni la diferite facultăți de profil din țară. Programul se desfășoară bianual.)

În concluzie, ne dăm seama că există dorința generală de implementare a sistemului de credite transferabile ECTS și, probabil, cu mai multă muncă și colaborare cu studenții se va putea ajunge în viitorul apropiat să ne bucurăm cu toții de facilitățile pe care acesta le oferă.

Academia de Studii Economice

ECTS

Nu mă îndoiesc că ECTS, alături de sistemul bazat pe cele 3 cicluri, reprezintă una dintre cele mai cunoscute linii de acțiune ale Procesului Bologna care, de bine de rău, au prins rădăcini în mai toate universitățile din țară.

În cazul ASE-ului, problematic este felul în care acest sistem a fost implementat și, anume, strictețea cu care au fost respectate prevederile ghidului ECTS. Remarcăm, nu de puține ori, o materie la care efortul și timpul alocat atingerii rezultatelor învățării este subevaluat, creditele aferente materiei respective fiind alocate prin prisma renumelui obiectului de studiu sau, de ce nu, chiar al profesorului care susține acel curs.

La începutul nici unui semestru, la cursul administrativ, nu mi-a fost dat să aud, măcar pentru a fi respectate formalitățile, o scurtă prezentare a felului cum au fost alocate aceste puncte de credit. S-au expus așteptările la finele cursului respectiv, rezultatele învățării, dar nu din perspectiva punctelor de credit. Percepția semnificației creditelor este destul de vagă, mai ales în rândul studenților (care, de cele mai multe ori, recunosc în acestea o modalitate de a evalua dacă promovează sau nu anul universitar), dar și în cazul cadrelor didactice. Dovadă a acestui fapt rămâne aplicarea deficitară a sistemului în anumite aspecte ale sale.

Universitatea „1 Decembrie 1918” – Alba Iulia

Alocarea creditelor la UAB

Modul corect de alocare a creditelor:

- se face pe baza estimării realiste a volumului de muncă depus de student pentru a realiza rezultatele învățării (studenții sunt chestionați în privința volumului de muncă necesar sarcinilor de învățare).

În UAB situația se prezintă astfel:

- universitatea pretinde că a implementat un sistem de credite ECTS. Încă se mai lucrează la aceasta;

- acordarea de credite de studii cursurilor universitare se face pe baza importanței date aceluși curs de către corpul profesoral de la specializarea respectivă. De asemenea se mai acordă și pe baza estimării volumului de muncă depus de student pentru a obține rezultatele (studenții NU sunt chestionați în privința volumului de muncă necesar sarcinilor de învățare).

Neaplicarea Sistemului Bologna

Cuvintele cheie din unghiul neimplementării Sistemului Bologna sunt promovare și motivare.

La UAIC este necesară promovarea în ceea ce privește Sistemul European de Credite Transferabile (ECTS). Numărul studenților care cunosc sau știu să utilizeze acest sistem într-un mod corect este redus. Aplicarea ECTS, dacă se face corect, este un act involuntar. Restructurarea cursurilor a fost incorect aplicată, prin comasarea sau restrângerea conținutului cursurilor din anii precedenți aplicării sistemului Bologna, nefiind sintetizate în cel mai eficient mod.

Universitatea București

Universitatea București la granița dintre vechi și nou ECTS - Cicluri

Procesul de la Bologna... un subiect foarte discutat și în același timp un subiect rămas încă străin multor oameni. Tot se vorbește cum că acesta va modifica sistemul de învățământ în bine, că ne va ajuta în mod special pe noi studenții, dar acea zi pare îndepărtată. Deocamdată ne lovim de tot felul de reglementări care nu fac decât să ne îngreuneze munca, să fie totul mai dificil decât era înainte.

Un exemplu în acest sens îl reprezintă Facultatea de Litere din cadrul Universității București. Dintotdeauna s-a știut că este o facultate mai dificilă, care implică foarte multe ore petrecute la bibliotecă, foarte multe materii și implicit foarte multe examene în sesiune. După implementarea Procesului Bologna situația, în cazul acestei facultăți nu a cunoscut îmbunătățiri, ba din contră. S-a trecut de la 4 ani la 3 ani de studiu, aceasta implicând nu neapărat o restructurare a materiei, ci mai degrabă o condensare a acesteia. Aici se poate spune că implementarea s-a făcut greșit, îngreunând și mai mult viața de student, acesta fiind nevoit să depună un efort mai mare pentru a acoperi toate materiile. În plus, încă nu s-a înțeles care este problema creditelor, în funcție de ce criterii trebuie distribuite, acestea fiind împărțite în continuare în funcție de importanța materiei, importanță care este stabilită de profesorii universitari. Volumul de muncă fiind foarte mare, unele materii ar fi trebuit să aibă un număr mai mare de credite decât altele, dar lucrurile nu stau așa, deoarece încă nu s-a implementat acest lucru și la noi. Noul sistem de credite ar fi în mod clar mult mai bine structurat și mai corect față de munca fiecărui student, deoarece ține cont de orele petrecute de fiecare pentru studierea unei materii de la cursuri până la proiectele pe care acesta le are de făcut în afara programului. În mod special la facultatea noastră ar fi important să fie luat în considerare studiul individual la calculul creditelor prin estimarea realistă a volumului de munca necesar atingerii rezultatelor învățării.

Exemple de implementări greșite mai există, în cadrul Universității București, însă partea dificilă nu o reprezintă depistarea acestora, cât acționarea cât mai rapidă și eficientă în sensul aplicării exacte a Procesului de la Bologna care poate ajuta mult mai mult atât studentul, cât și profesorul.

3. Asigurarea Calității

Deși Procesul Bologna prevede doar cooperarea în asigurarea calității, pentru că în România nu a existat practica asigurării calității învățământului superior, Bologna aduce cu sine un întreg sistem de asigurare a calității. Dimensiunea externă a acestui sistem în raport cu universitățile este evaluarea externă a calității iar cea internă este sistemul de management al calității de la nivelul fiecărei instituții de învățământ superior. Ambele dimensiuni abia acum se construiesc în mediul universitar românesc, deși pregătirea ar fi putut începe cu mult timp în urmă. Există mai multe probleme în ceea ce privește asigurarea calității:

- Implementarea se face relativ mecanic, fără ca universitatea să își pună cu adevărat problema calității
- În general a fost ignorată necesitatea de a promova ideea de implementare a unui sistem de management al calității, în așa fel încât această idee să aibă sprijinul întregii comunități academice
- Sistemul de management al calității a fost proiectat într-un grup restrâns, fără aportul întregii comunități academice
- Studenții nu sunt în mod real implicați în proiectarea sistemului.

Universitatea București

« Să asigurăm... calitatea ! »

În Universitatea din București, abia din anul 2005 se încearcă construirea și implementarea unui sistem de Asigurare a Calității Educației. « Se încearcă » e bine spus. Pentru că, dacă este să ne luăm după rezultatele acestui demers, ele mai lasă încă mult de așteptat și de dorit.

La nivel formal (adică « pe hârtie »), lucrurile par să meargă chiar foarte bine. Au fost înființate : o comisie a universității pentru asigurarea calității, la fel, câte o comisie de asigurare a calității pentru fiecare facultate din cele 19 ale instituției și, chiar și un Birou pentru Asigurarea Calității, menit să acorde « sprijin și consultanță » celor dintâi structuri. Ba, s-au făcut încă și traininguri persoanelor care urmau să intre în aceste comiții.

Toate bune și frumoase până acum! Dar cum stăm la partea de acțiune concretă, însă ? Ce rezultate au adus aceste structuri până acum ?

Păi, din experiența mea de student, membru într-o astfel de comisie de facultate pentru asigurarea calității, știu doar de doua lucruri – un raport de auto-evaluare a facultății (care a dat multe bătăi de cap profesorilor, de altfel) și de strădanie de a formula o misiune, o viziune și niște obiective strategice ale acestei facultăți.

Cât privește reacțiile profesorilor din timpul construirii raportului de auto-evaluare, ele au fost mai tot timpul de genul « parcă am fi pe timpul comunismului – ce tot trebuie să raportăm atâta ? » sau « cum să mă evalueze pe mine studenții sau colegii? Adică să stăm iar cu frica pârei pe la colțuri ? ». Și acestea sunt doar câteva exemple de rezistentă la schimbare. Se vede, astfel, că procesul de asigurare a calității a fost înțeles de ei doar ca « zeci de mii de raportari inutile » și « para între colegi sau razbunarea studenților pe profesori », în loc să înțeleagă ca valori precum **transparența**, **feedback**-ul continuu al beneficiarilor ca factor de **auto-perfecționare**, sunt doar câteva dintre valorile ce au făcut ca societățile occidentale să ajungă acolo unde sunt acum.

La capitolul transparență, însă, comentariile nici nu își mai au rostul pentru că, numai dacă am încerca să căutăm pe site-ul universității membrii celor 19 facultăți, am observa că doar 3 dintre ele și-au postat datele de contact, dintre care doar una (cea de la Jurnalism și Științele Comunicării) conține și numele unui student. Ce să mai vorbim despre accesul public la rapoartele de auto-evaluare sau la alte informații importante pentru beneficiarii învățământului superior?!

Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca

Asigurarea calității în Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca

Comisia de Asigurare a Calității din Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca a elaborat de curând un plan managerial pentru îndeplinirea rolului ce îi revine, lucru care trebuia să se întâmple încă de acum un an. În această comisie studenții sunt implicați doar la nivel formal. Ei sunt reprezentați, în respectiva comisie dar din păcate nu au fost implicați activ în acțiunile acestora și nu au fost informați nici de deciziile luate de aceasta.

Noul plan de management elaborat include și un sistem de evaluare al profesorilor de către studenți. Această evaluare se face cu ajutorul unui chestionar completat de către studenți. Până în prezent, respectivul chestionar a fost aplicat doar în cadrul unei facultăți (din cele nouă câte sunt în universitate). Din martie 2007 sau cel mai probabil din anul universitar următor acest chestionar va fi aplicat și în restul facultăților din universitate. Cu excepția acestui chestionar, studenții nu au primit încă informații despre ceea ce mai cuprinde noul plan de management al calității în universitate. Comisia de Asigurare a Calității a dezvoltat relații cu organisme similare, atât la nivel național cât și la nivel internațional. Așa cum a declarat președintele acesteia, mai sunt multe lucruri de îmbunătățit. Asigurarea calității înseamnă crearea încrederii beneficiarilor, iar transparența este primul ingredient, însă tot ce s-a făcut până acum, pentru noi studenții, este încă neclar.

Universitatea „Dunărea de Jos” - Galați

Comisia de asigurare a calității

În 2005 la Galați a apărut, în cadrul Universității „Dunărea de Jos”, Comisia de calitate, care a avut ca obiectiv „îmbunătățirea calității activităților universitare prin introducerea sistematică a mecanismelor interne și corelarea lor directă cu asigurarea externă a calității”. Din aceasta nou înființată comisie făcea parte și un student reprezentant, în conformitate cu Comunicatul de la Bergen din 2005, în care se precizează că „mai trebuie făcute eforturi pentru a progresa mai ales din punct de vedere al implicării studenților”.

Ceea ce nu se știe însă cu privire la activitatea acestei comisii este dacă ea s-a întâlnit vreodată în cadrul unei ședințe. În urma activității întreprinse, nu s-a găsit nici un document referitor la modalitatea de asigurare a calității din cadrul Universității „Dunărea de Jos”.

La finele anului 2006 la Galați a fost înființată Comisia de asigurare a calității, care o înlocuiește pe cealaltă. A fost ales un nou student reprezentant. Această comisie a pornit practic de la zero, timp de doi ani nerealizându-se nimic cu privire la asigurarea calității în Universitatea „Dunărea de Jos”.

4. Mobilitate

Universitatea de Medicină și Farmacie - Iași

Problema mobilităților în cadrul UMF „Gr. T.Popa”, Iași

Mobilitățile sunt în mod inevitabil elementul cel mai des asociat cu Procesul Bologna de către studenți.

Înainte de campania inițiată pentru promovarea Procesului Bologna în universitatea noastră cunoștințele studenților despre acesta oscilau între posibilitatea de a accesa burse în străinătate și recunoașterea diplomelor.

Training-ul pe tema Procesul Bologna pe care l-am organizat cu reprezentanții de grupe și serii a surescitat interesul unui număr mare dintre participanți tocmai din cauză că aceștia au considerat momentul oportun pentru informarea vis-a-vis de obținerea unei burse de studii în străinătate.

Dorința noastră de a arăta că Procesul Bologna înseamnă mult mai mult decât mobilitate a fost concretizată în urma discuțiilor însă, ceea ce a fost foarte important, am concluzionat, împreună cu studenții, că programul de mobilități nu este suficient de bine promovat în universitatea noastră, locurile disponibile prin intermediul programelor de tipul Erasmus, Da Vinci sau contracte specifice aparținând unora dintre catedre fiind necunoscute de masa studenților.

Finanțarea este o altă problemă de actualitate, selecția candidaților fiind strâns corelată cu posibilitățile economice ale studentului în detrimentul dimensiunii calitative, situație care elimină competiția, dăunează imaginii de „student erasmus” ba chiar nu satisface oferta.

Au existat și cazuri în care participanților la programele de mobilitate nu li s-au recunoscut activitățile didactice la care au participat, sau calificativele obținute nu au fost echivalate, studenții fiind nevoiți să susțină examene și să refacă stagii la întoarcerea în țară.

Studenții străini care optează pentru centrul nostru universitar sunt deseori tratați diferit, integrarea lor pe toate planurile mediului universitar fiind deficitară.

Se intenționează conștientizarea mediului nostru academic despre importanța mobilității sub aspectul accesului la informații de ultimă oră al participantului, optimizării activității didactice din universitatea noastră pe baza experienței studentului într-o universitate Bologna și nu în ultimul rând din prisma unei implementări reale și viabile a Procesului Bologna într-o instituție de învățământ superior medical.

Universitatea Tehnică Cluj-Napoca

Mobilitate

Teorie

Sistemul de acordare a creditelor ECTS, care a fost adoptat și în România, a fost creat în primul rând pentru a putea exista o mobilitate a studenților, de la o facultate dintr-un oraș la o alta din alt oraș, fie la același profil, fie un profil diferit (pentru o anumită perioadă de timp). În urma acestei deplasări, teoretic, examenele susținute la facultatea de la care a plecat ar trebui să îi fie recunoscute respectivului student.

Practică

Anul trecut (2006), un student de la Facultatea de Construcții din Timișoara s-a transferat la Facultatea de Construcții din Cluj-Napoca, după primul an de studiu (promovat), la același profil. Acesta a trebuit să susțină câteva examene de diferență. Acum îmi pun întrebările: Cum să existe mobilitate externă pentru un student, dacă nu există nici măcar mobilitate internă? Dacă eu studiez construcțiile în Cluj-Napoca, cu ce voi fi "mai inginer constructor" decât un student care va termina în Timișoara? Dacă fac un semestru în alt oraș la același profil, după care mă întorc la Cluj, mă întorc cu restanțe chiar dacă acolo am promovat toate examenele?

Un alt exemplu ar fi studenții care pleacă la Universități din afară granițelor României cu burse Erasmus. Foarte mulți merg numai în anul 5,(4) deoarece numai în anul terminal materiile pe care le face aici se aseamănă cu cele de acolo și examenele îi vor fi recunoscute.

5. Alte aspecte ale realității universitare în raport cu Procesul Bologna

Universitatea de Medicină și Farmacie Iași

Învățare pe tot parcursul vieții

Învățarea pe tot parcursul vieții, devenită o linie de acțiune prioritară a întâlnirii din 2007 de la Londra, se regăsește frumos expusă, ca întreg conceptul de altfel, în paginile regulamentului de activitate profesională a studenților; studiul clasic, studiul individual, e-learning, toate se regăsesc, dar nu și în practică.

În viața de zi cu zi a studentului, sau mai bine zis a sutelor și sutelor de studenți, această idee de învățare pe tot parcursul vieții se traduce, din păcate, prin aceea că ei trebuie să învețe tot timpul, curs după curs, materie de studiu după materie de studiu și cam atât, dar că după absolvire vor fi responsabili de viața pacienților și că această meserie îi va obliga să învețe toată viața de altfel.

Această limitare la materia predată, acest mod impus de a învăța nu dă posibilitatea studentului să-și dezvolte și folosească aptitudinile la un nivel optim, nu se creează acea cerere de învățare. Rar, câte un profesor mai dăruit studiului și studentului, ne împărtășește din experiența sa și ne dezvăluie plăcerea și satisfacția învățatului pe lângă aceea a ocupării unei poziții fruntașe "la școală".

Avem nevoie de mai mult. Avem nevoie de motivație, de o continuitate/ finalitate.

Vorbim de educație iar cadrele didactice ca și educatori, sunt responsabile de evoluția noastră după absolvire; ei trebuie să stimuleze dorința de a învăța în studenții pe care îi învață, nu doar să le dea ce să învețe, să îi ajute să își descopere nevoile de învățare, să îi deprindă cu un ritm care să se mențină pentru restul carierei.

Oportunități de învățare există, dar nu sunt promovate suficient, sunt câteva pusee timide, greșit interpretate de studentul neinformați drept cluburi exclusiviste, când posibilitățile ar trebui să fie accesibile tuturor, iar studenții care le folosesc trebuie să fie recunoscuți și stimulați pentru a putea crea modele.

Un alt aspect neglijat este condiționarea reciprocă de a fi într-o continuă dezvoltare care există între studenți și cadre didactice, stimulând studentul să învețe, să acceseze informații variate, cadrul didactic își va auto-impune acest ritm, favorizându-se performanța la toate nivele.

Ca și linie de acțiune a Procesului Bologna, Învățarea pe tot parcursul vieții, nu este ușor de abordat, implementarea sa corectă succedând celorlalte, poate de aceea în plin proces de restructurare pare a fi surclasată de credite, competențe și mobilitate, însă e cea

care se răsfrânge cel mai mult, nu numai asupra imaginii instituției și studenților acesteia, ci asupra întregii activități profesionale viitoare a indivizilor pe care îi formează.

Universitatea de Medicină și Farmacie din Cluj-Napoca

Învățământ centrat pe student?!

Ce bine sună! Îmi vin în minte imagini cu studenți care au posibilitatea de a-și alege cursurile la care doresc să meargă, profesori care se preocupă de calitatea și eficiența procesului de învățare, cursuri interesante și interactive care te atrag și te pun la muncă individuală, toate din dorința de a ajunge un profesionist!

Frumoase vise, speram să le trăiesc și eu că doar e deja 2007 și până în 2010, deadline-ul implementării Procesului de la Bologna, nu mai este mult. Totul părea promițător, prima promoție cu manuale alternative de la liceu, un altfel de BAC, speram și la un altfel de Facultate...

Realitate – sumbră: un program aglomerat, multe cursuri, o grămadă de ore de laborator în care 80% din timp ascult bârfele colegilor într-o atmosferă poluată, prezența 100% la lucrările practice, din 2006 prezență obligatorie 70% din cursuri, căci altfel nu avem voie să intrăm în examen... (încă nu se aplică ☺).

Cursuri. Ce materii interesante studiez, și ce frumos se întrepătrund și se completează reciproc! Gata cu visatul, revenim la cursuri: în principal dictare, ca acum 50 de ani de parcă nu ar exista destule surse de informare, profesorii (nu toți), stresați de timp predau și predau fără minimul interes să observe dacă s-a înțeles ceva “ Asta-i curricula!”. Unii au și folii scrise de mână cu carioca sau redactate la calculator, alții chiar și laptop, unii au și cărți pe care trebuie să le cumpărăm ... se schimbă doar forma, conținutul e același. Puțini sunt cei care ies din tipare.

Eu mă întreb, în mileniul III, secolul informației și al vitezei, nu ar trebui să știm să procesăm cât mai repede informația și să lucrăm cu ea?! Nu asta ar trebui să facă diferența între calitatea studenților și eficiența școlii? Din păcate se pare că nu. Predomină examenele redacționale în care ajunge să tocești paginile din curs astfel că mărețul 10 să-ți apară în carnet. Note multe cât mai bune, mai mari și mai pompoase acoperă ineficiența procesului didactic.

Și din nou mă întreb, până când?!

Universitatea „1 Decembrie 1918” Alba Iulia

Suplimentul la diplomă

Pentru o mai bună coerență în recunoașterea diplomelor și a perioadelor de studii, este necesară adoptarea unui sistem de calificări cât mai ușor de citit și de comparat. Calificările obținute de absolvenți trebuie să reflecte competențele efective dobândite în urma studiilor certificate.

Din anul 2005 toate instituțiile de învățământ superior din țările membre ale procesului Bologna trebuie să elibereze un Supliment la Diplomă prin care să ofere, în termeni de calificări ușor de citit și comparat, informații despre valoarea efectivă a certificării eliberate.

În UAB este elaborat un supliment la diplomă. El nu respectă structura de referință recomandată de ministrul educației (Anexa O.M.Ed.C nr 4868/07.08.2006). Practic nu se eliberează acest supliment la diplomă așa cum ar trebui începând cu promoția 2005.

Drumul către inginerie?!

La 19 ani, când intri la facultate, îți iei viața în mâinile tale, mai ales dacă faci facultatea în alt oraș decât cel natal. Vii plin de energie într-un loc nou și începi să-ți crezi o viață nouă. Îți imaginezi cum va fi să studiezi ingineria, cum în 4 ani vei fi format inginer.

Dar entuziasmul dispare în cele mai multe cazuri după o săptămână... în care mergi la toate cursurile să-ți cunoști formatorii. După câteva cursuri nu mai vezi lucrurile la fel, nu te mai gândești la formarea ta, începi să te întrebi doar cum iei examenul.

Întrebările pe care și le pun studenții de anul I colegilor mai mari sunt: „Se copiaza la profu' X? Cum se poate lua examenul? Ce dă la examen?”, deși la începutul anului aceeași studenți aveau aceea sclipire în ochi și erau pregătiți să învețe... că doar de asta au venit la facultate.

De ce se întâmplă asta?

Deoarece volumul de informație pe care trebuie să-l reproducă în sesiune este foarte mare, informație pe care de multe ori profesorul o citește de pe foi.

Și așa trece an după an, termini facultatea și îți dai seama că "nu știi să folosești nici măcar pistolul de lipit".

Dar în schimb ai rămas cu câteva amintiri: cantina care se transformă în sală de lectură în timpul sesiunii, profu' care poate scrie și șterge tabla în același timp, colegii de cămin care în sesiune te cunosc cel mai bine, profu' de fizică, care la sfârșitul cursului îți dă seama că a uitat un "c" în formulă - era doar viteza luminii, secretarele care știu cel mai bine, dormitul până seara pentru că noaptea sunt activitățile cele mai importante, job-ul din anul 2 sau 3, care îți va asigura pensia la bătrânețe.

Școala Națională de Studii Politice și Administrative

Probleme din SNSPA

Din cele 10 puncte ale implementării Procesului Bologna sunt mândru să spun că majoritatea sunt îndeplinite sau, oricum, în curs de implementare. Însă, cum nimeni nu este perfect, pot spune că această regulă se aplică și Facultății de Administrație Publică a Școlii de Studii Politice și Administrative, pe scurt SNSPA-ului.

Voi începe cu ce e mai simplu și voi aminti de problema cursurilor care ar trebui să aibă un suport pe internet care să conțină măcar bibliografia, dacă nu și suportul de curs care e indispensabil oricărui student

Cea mai gravă dintre problemele care pot apărea într-o facultate este și va rămâne proasta informare sau chiar lipsa acesteia. Am să vă dau exemple: în toți anii de studiu mi s-a semnalat aceeași problemă și anume lipsa informării despre programele de bursă (lipsa cu desăvârșire a informațiilor esențiale legate de orice fel de bursă), despre deciziile luate în cadrul consiliului facultății (lucru pe care ar trebui să îl facă reprezentanții de an - aici apărând altă problemă pe care o voi semnală mai jos), excursiile sau taberele gratuite pentru anumite categorii de studenți (credeți-mă, dar până să mai vorbim cu studenții de la alte facultăți și să ne informăm pe net nu știam nici măcar de existența lor. Nici măcar nu au fost amintite la avizier!)

Studentii dezinformați la UBB

La începutul anului universitar sau a semestrului este indicat să nu lipsești la cursuri, în primele 2 săptămâni, pentru că atunci se informează studenții asupra cursurilor obligatorii, opționale și facultative, se aleg cursurile opționale, se informează asupra cerințelor la fiecare curs, se anunță și se discută cu studenții tematicile de curs, obiectivele, proiectele, forma de verificare/ examinare, se semnează contracte, etc. Și totul devine mai simplu când primim și acel ghid al studentului, în care este prezentată facultatea, oferta de cursuri... Ni se pare cunoscut, nu? Unora da, altora mai puțin și altora deloc. Din păcate statutul acestor reglementări este doar “pe hârtie”.

La începutul anului universitar 2006/2007, în cadrul Universității Babeș-Bolyai au existat facultăți în care nici măcar nu s-a prezentat pe scurt sau pe larg acest nou sistem de învățământ superior, în care tocmai au intrat proaspeții studenți, sau despre care nu știu foarte multe nici cei din anii mai mari. Ce știe studentul din UBB despre Procesul Bologna: că facem 4 ani în 3, respectiv 5 în 4 ș.a.m.d., motiv pentru care trebuie să învățăm materii de un an într-un semestru și de fapt din 3 ani se fac tot 5 pentru că fără masterat nu fac nimic. Lipsa de informare a studenților asupra ceea ce presupune Procesul Bologna, a motivului pentru care a fost adoptat la noi în universități, asupra alternativelor oferite de facultatea în care se află sau chiar asupra ceea ce va ști în urma cursului pe care este obligat să-l aleagă, asupra ceea ce va deveni el când are un examen de licență promovat în urmă, sau dacă dorește să continue studiile masterale respectiv doctorale a devenit o problemă majoră a studenților universității noastre. Și nu doar această informare globală, care se referă la liniile generale ale Procesului Bologna este o problemă, ci totul se resimte și în sala de curs. Tot mai des întâlnim studenți frustrați în presesiune/ sesiune, din cauză că la fiecare materie au fost anunțate temele de proiecte, doar cu 2 săptămâni înainte de predare sau chiar cu o săptămână și timpul de a realiza proiecte bune la fiecare materie este mult prea scurt. Și totul se continuă în sesiune, când se întrebă, oare cum se va desfășura examenul, ce punctaj va avea proiectul, etc. Toate aceste probleme apar în ciuda faptului că în regulamentul de organizare a activității didactice, scrie în felul următor: *Art.9 Formele de verificare prevăzute în planul de învățământ sunt: examen, colocviu și verificare pe parcurs. Titularul de disciplină stabilește și comunică în termen de cel mult două săptămâni de la începerea semestrului modul de verificare precum și alte exigențe privind promovarea (lucrări, proiecte realizate etc.), și ponderea acestora în nota finală.*

O altă problemă care ține de acest capitol este cea a cursurilor opționale. Care sunt cursurile care mi le pot alege? Oare chiar asta mă interesează? Și ce înseamnă: “Puteți alege între cursul X și cursul Y, însă pentru cursul Y nu avem profesor, deci îl alegeți pe X!” Ce pot face dacă vreau un curs pe care nu mi-l oferă facultatea mea? Mulți studenți nu știu că pot participa la cursuri oferite de alte facultăți și astfel să acumuleze credite, pentru că, din nou, nu știu ce înseamnă acumulare de credite. Și alți studenți care-și aleg un curs, oferit de facultate pe hârtie însă nu e realizabil din cauza lipsei unui cadru didactic pe acel post, nu știu că în cazul în care se înscriu o mare parte a studenților (uneori e de ajuns 15) la cursul inițial nerealizabil vor avea posibilitatea să-l urmeze, pentru că “se va găsi” un profesor.

Modulul pedagogic contribuie și el la această tristă poveste. În ultimul timp am întâlnit mulți studenți care și-au ales cursurile facultative din cadrul modulului pedagogic doar “ca să fie”. Tot ce știu ei este că, pentru a putea practica meseria de cadru didactic în urma studiilor, trebuie să urmeze cursurile din acel modul pedagogic. Dar puțini sunt cei care știu cu adevărat la ce îi ajută acele cursuri, ce abilități de cadru didactic le sunt dezvoltate, că multe din acele cursuri teoretice nu te ajută să-ți dezvolți aceste abilități și că cele 2-3 sau 4 ore predate în timpul practicii pedagogice la sfârșitul ultimului an de studii nu pot spune despre tine dacă ești un profesor bun sau slab.

UVT – Reforme tardive la orizont

Universitatea de Vest Timișoara a început să aplice, la fel ca multe altele, prevederile procesului de la Bologna. La fel ca majoritatea universităților din România, aplicarea este defectuoasă în cel mai bun caz.

Și totuși, de ce ne plângem noi studenții în UVT? În primul rând, pentru modul în care s-a înțeles scopul educației. Și noi suntem suficient de rebeli să credem că acesta nu este îndeșarea de studenți în niște spații insuficiente, spre cursuri predate în stil de “mare adunare populară”. Nu m-ar deranja atât de mult cursurile de la 20:00 la 22:00 sau de sâmbătă și nici faptul că facultățile depun toate eforturile posibile în a-și pune proprii studenți “de paie” în consilii și senat, dar atunci când nu am habar care sunt obiectivele cursurilor pe care le urmez sau când facultatea îmi dă senzația că nu m-ar ajuta cu nimica nu mai sunt deloc mulțumit.

În Universitatea de Vest, procesul de la Bologna înseamnă comprimarea materiei studiate în trecut în 4 ani de licență în doar 3. Studenții nu sunt informați în legătură cu obiectivele cursurilor, decât într-un număr minim de cazuri. De asemenea, cursurile nu sunt structurate după utilitatea lor pe piața muncii, ci după ușurința cu care profesorii pot preda conținutul respectiv de materie. Metodele utilizate pentru a se preda studenților sunt departe de a fi eficiente, iar nivelul de interactivitate este redus, ceea ce nu este deloc surprinzător în condițiile în care există cursuri cu sute de studenți și chiar seminarii cu peste 60 de studenți.

O rază de lumină sunt programele de mobilitate, care permit unui număr destul de mare de studenți din UVT să învețe în străinătate. Aceste programe sunt destul de bine promovate, și în general studenții sunt încântați de ele, deși nici aici echivalarea rezultatelor academice din perioada petrecută la o universitate din străinătate nu a fost întotdeauna ușoară.

O altă rază de lumină este dată de începutul funcționării comisiei de asigurare a calității. În aceasta vor participa și studenți și alți actori interesați de eficientizarea funcționării universității. Iar evaluarea profesorilor de către studenți deja a început să funcționeze, deși rezultate palpabile provenite de aici încă se lasă așteptate.

În final, se poate spune că în UVT au fost luați primii pași pe calea edificării unui învățământ european, însă aceștia au fost luați târziu, și vor avea mult de luptat împotriva osificării prezente în universitate până în clipa de față.

6. Articolele publicate in ESIB - Bologna Black Book (Bergen, mai 2005)

QA in Romania – the missing debate

In Romania QA would be a new issue if it would be an issue at all. Though the Berlin Communiqué stated that by 2005 a national quality assurance system must be created, very little has been discussed on this topic and yet fewer things have been done. For Romania the quality of higher education is a big problem, and the QA is a chance to bring this issue to front.

The former Government proposed a questionable Law of QA in Education (among other things the Romanian Agency for QA would have been under the authority of the ministry of education). There were only 2 reactions: a comment from the Romanian Foundation for Quality Promotion and a conference organised by ANOSR – The National Union of Student in Romania.

The minister's order that asks the Universities to establish a Quality management system was issued only a month before the Bergen Summit and these systems must be ready this academic year. The Romanian Agency for QA still doesn't exist. The big loss in all this process is the debate that should involve all the academic community. By skipping the debate, Romania is risking to make the steps towards Quality only on paper. If the changes are not discussed, understood and accepted, the QA system will take such a form that it will not change the current state of the educational system. And that change is extremely necessary.

Student representation is still a dream in Romania

There is a tradition in Romania to have great things on paper and not implement them into reality. This is the case of student participation in the decision-making process. Even though the Law of Education states that 25% of every Faculty Council or University Senate places must be filled by students, they actually are not participating.

Using various means (accustomed during the communist period), the faculty leaderships takes care to maintain the representation mechanisms as obscure as possible by making regulations interpretable and restrictive and systematically minimising the role of students in the decision-making process. Sometimes the student places are filled with "convenient" students.

A recent case at the Politechnic University of Bucharest at the Electrical Engineering Faculty, where the local student organisation organised elections for the student places in the Faculty Council. The Council refused to validate the elections although students respected all the regulations and there were no complains from students. Students suspect that the faculty preferred to pass its reform plans without students opposing the lack of flexibility in the new programmes.

This is one of the fortunate situations when the students are informed and have a position. The general situation is that students are not even aware of the planned changes. The same thing happens at the ministry level. The ministry asked a rector to nominate a student to be part of Romania's official delegation for the Bergen Summit. The main cause is that in Romania the idea that students can and must play a role in the Higher Education design at all levels is not yet accepted and unfortunately the Bologna Process didn't help. We look forward to the day when students in Romania will not hear from other stakeholders "Leave it to us, we know better".